

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 15. februar 2011 truffet vedtak i

Sak nr: 70/10 (arkivnr: 201000497-13)

Saken gjelder: Klage fra A på lagdommer B ved X lagmannsrett.

Utvalgsmedlemmer: Unni Sandbukt (leder)
Randi Grøndalen
Bjørn Halvor Wikasteen
Halvor Kjølstad
Bjørn Tørresdal

Bjørn Halvor Wikasteen møtte som varamedlem for Jeppe Normann, som hadde forfall.

Offentlighet: I medhold av offentleglova § 13, jf. forvaltningsloven § 13, er klagers navn unntatt fra offentlighet. For øvrig er vedtaket offentlig, jf. offentleglova § 3.

Vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder misnøye med dommerens saksbehandling.
2. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer B.

Innledning:

Ved brev av 1. juli 2010 har A inngitt klage på lagdommer B ved X lagmannsrett. Klagen gjelder dommeratferd. Ved brev av 8. juli 2010 ble A varslet om at klagen vurderes avvist, idet den synes å gjelde forhold som utvalget etter loven ikke har anledning til å vurdere. Klagen ble samtidig forelagt lagdommer B, som ved brev av 2. august 2010 avga uttalelse. Klager har kommentert avvisningsspørsmålet i brev av 28. juli 2010. Domstolleder ved X lagmannsrett er orientert om klagen, og lagmann C har den 16. august 2010 avgitt uttalelse i saken.

Saksfremstilling:

Klagen har sin bakgrunn i en barnefordelingssak som har vært/er til behandling i X lagmannsrett. Saken gjelder spørsmål om fast bosted og samvær for partenes felles barn. Lagdommer B var forberedende dommer i saken. Begge parter er representert ved prosessfullmektiger.

Y tingrett har avsagt dom og truffet midlertidig avgjørelse i saken. Det ble i dommen bestemt at barnet skulle bo fast hos mor. I den midlertidige avgjørelsen ble det fastsatt samvær mellom far og barnet frem til hovedsaken er endelig avgjort. A anket både dommen og den midlertidige avgjørelsen inn for lagmannsretten.

Anken ble fremsatt for X lagmannsrett i begynnelsen av februar 2010. Forberedende dommer gjennomførte planmøte med prosessfullmektigene, hvor partene ble enige om å gjennomføre rettsmekling vedrørende den midlertidige avgjørelsen. Ankeforhandling i hovedsaken ble berammet til 6. oktober 2010. Rettsmekling ble gjennomført 29. april 2010 med en annen dommer enn lagdommer B. Mor i saken møtte ikke til rettsmekling, men var representert ved prosessfullmektig. Meklingen førte ikke fram. Det fremgår av rettsmeklingsprotokollen at far fikk frist til 20. mai 2010 med å ta stilling til om anken over den midlertidige avgjørelse skulle opprettholdes. Anken ble opprettholdt.

Lagdommer B tilskrev partene den 14. juni 2010. I brevet gjentok han noen av de synspunktene han hadde tilkjennegitt i tidligere telefonsamtaler med prosessfullmektigene. Han opplyste også at han ville innkalle partene til et telefonmøte med sikte på å få etablert et samarbeid mellom dem.

Det gjengis følgende fra brevet:

1. Den midlertidige avgjørelsen som tingretten traff og som er påanket, har tydeligvis ikke fungert til begge parters tilfredshet. Den er anket, men det er intet i anke eller ankegrunnene som tydeliggjør at en midlertidig avgjørelse som måtte ta påstanden til følge (samvær etter rettens skjønn) vil fungere bedre enn det som i praksis er erfaringen så langt med tingrettens midlertidige avgjørelse.
2. På denne bakgrunn er mitt foreløpige syn at det grunnleggende, men ikke uttrykkelig lovfestede vilkår "sikringsgrunn" for å treffe en (annen) midlertidig avgjørelse om samværsrett, ikke er oppfylt. I mer ikke-juridisk ordbruk kan det samme uttrykkes som at det ut fra barnets beste ikke er behov for å treffe en annen *midlertidig* avgjørelse enn det tingretten kom til. Tilsvarende er det mitt foreløpige syn at det begge parter ønsker rettens medhold i, er praktiske spørsmål som partene (i verste fall) heller ikke klarer å gjennomføre (les: samarbeide om) uansett hva retten måtte beslutte. Noe overflattisk kan det sies at spørsmål om tilsynsperson, antall og hvilke tilsynspersoner er slike spørsmål.

3. Av disse grunner er jeg foreløpig lite innstilt på å ta til følge den anken som er fremmet, og mener også at det – sett opp mot partenes behov – kan vise seg å være bortkastet tid å realitetsbehandle den.
4. I forlengelsen av disse synspunkter og fordi jeg mener det nærliggende mål må være å få i stand et minimum av samarbeide, vil jeg innkalle parter og prosessfullmektiger til et telefonmøte.”

Det lot seg ikke gjøre for begge prosessfullmektigene å delta i telefonmøte på noen av de foreslåtte tidspunktene. Dommeren tilskrev av den grunn prosessfullmektigene på nytt, jf. brev av 25. juni 2010. Lagdommer B opplyste i dette brev at det var intet i prosesskriftsutvekslingen så langt som rokket ved hans foreløpige vurdering i brev av 14. juni 2010. Han uttalte videre at anken, dersom den fortsatt ble opprettholdt, ikke under noen omstendighet ville bli avgjort før etter sommeren. Etter å ha gjennomgått noe praktisk informasjon om saksforberedelsen, oppfordret lagdommer B partene til å legge til rette for gjennomføring av konkret avtalte samvær.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Lagdommer B har administrert saken på en måte som medfører fare for at den ikke blir tilstrekkelig opplyst eller i det hele tatt behandlet. Lagdommeren har videre gitt uttrykk for at han vurderer å avvise anken uten realitetsbehandling, og saken står i fare for å bli bortadministrert på en måte det ikke er mulig å anvende rettsmidler mot.

I lagdommerens brev av 14. juni 2010 er det mer enn antydning at anken ikke bør behandles, eventuelt at den ikke kan føre fram. Signalene fra lagdommer B vitner om forhåndsdom uten realitetsbehandling. Hans holdninger og signaler er nedlatende og hindrer en upartisk og ryddig opplysning av saken, skaper usikkerhet og påfører parten ekstra belastninger.

Lagdommeren legger også et dårlig skjult press på klager om å trekke saken, noe som kommer tydelig til uttrykk i hans brev av 25. juni 2010.

Lagdommer B har utvist både likegyldighet og ansvarsfraskrivelse når han signaliserer at partene ikke kan tøyles og at det uansett ikke har noen betydning hvordan han dømmer, jf. formuleringen ”uansett hva retten måtte beslutte”. Dette er å undergrave rettens respekt for seg selv og å svekke tilliten utad.

Med tanke på lojaliteten blant systemets aktører, er det også grunn til bekymring i forhold til hvilke føringer lagdommer B's saksforberedelse legger på den videre behandlingen av saken.

Innklagede – lagdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Behandlingen – og ikke minst avgjørelsen – av anken over den midlertidige avgjørelsen har trukket ut i tid. Etter avholdt planmøte, og gjennomført rettsmekling den 29. april 2010, fikk A frist fram til 20. mai for å vurdere om anken skulle opprettholdes. Etter at det ble avklart at anken skulle opprettholdes, ble det ikke vurdert som nødvendig å avholde noe nytt planmøte. Det ble imidlertid forsøkt å få i stand et telefonmøte før sommeren.

Hensikten var å gjenoppta forsøkene på å oppnå enighet om samvær i tiden fram til hovedsaken ble avgjort.

Selv om klagen ikke oppfattes å gjelde sen saksbehandling, nevnes det at tiden mellom 20. mai og medio juni gikk med til hovedforhandling og domsskriving i en større straffesak.

Det nevnes også at prosessfullmektigene i saken ikke på noen måte har gitt uttrykk for misnøye eller andre negative reaksjoner i forhold til måten saken har vært behandlet på.

Store deler av klagen omhandler forhold som kan benyttes som ankegrunn ved et eventuelt angrep på avgjørelsene i saken. Klagen synes for øvrig å bero på en del misforståelser. En av misforståelsene er klagerens oppfatning av at innklagede i brev av 14. juni 2010 ga uttrykk for at anken ville bli vurdert avvist uten realitetsbehandling. Dette har aldri blitt vurdert. Han har derimot både ment – og gitt uttrykk for – at anken over tingrettens midlertidige avgjørelse syntes lite hensiktsmessig. Dette er nærmere begrunnet i punkt 1, 2 og 3 i det nevnte brevet til prosessfullmektigene.

A's påstander om hans saksbehandling og holdninger er ikke riktige, men det tas til etterretning at klager har oppfattet saksbehandlingen slik. Selv kan han ikke se at han har brutt reglene for god dommerskikk i sin håndtering av saken.

Lagmann – C – har uttalt følgende:

Da klagen ble forelagt, var førstelagmann D medlem av Tilsynsutvalget. Saken ble derfor gjennomgått av C. Hun har ikke funnet grunn til å avgi supplerende bemerkninger i saken.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Det gjelder visse lovbestemte unntak fra denne myndigheten. En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstoloven § 236 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan "vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig". Det betyr at dersom et forhold kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning, kan Tilsynsutvalget ikke vurdere dette. Det er uten betydning om det er truffet avgjørelse i saken og om ankeadgangen er benyttet eller ikke. Den samme begrensningen i utvalgets myndighet gjelder også for avgjørelser som er så skjønnsmessige at de ikke kan prøves av ankeinstansen.

Den delen av klagen som gjelder lagdommer B's beslutninger under saksforberedelsen, herunder anførselen om at hans administrering medfører mangelfull opplysning av saken, er forhold som kan brukes som grunnlag for anke over saksbehandlingsfeil. Dette gjelder blant annet dommerens beslutning om å innkalle partene til telefonkonferanse, og å gjennomføre samtale med den sakkyndige for å se om det er mulig å få til et samarbeide mellom partene, jf. barneloven § 61 flg.

Tilsynsutvalget kan imidlertid vurdere om dommeren har utvist kritikkverdig atferd i forbindelse med saksforberedelsen, f.eks. i form av klanderverdige uttalelser eller annen form for utilbørlig atferd. Det følger av dette at utvalget kan prøve om dommeren har inntatt forhåndsstandpunkt, opptrådt partisk og nedlatende, og om han har utøvd press for å få klager til å trekke anken.

Det fremgår av forarbeidene til domstolloven kapittel 12 at det overordnede formål med disiplinærreglene er å bidra til å hindre at dommere opptrer på en måte som er egnet til å skade den alminnelige tillit til domstolene og dommerne og å stimulere til gode dommerholdninger. Det følger av dette at det ikke er enhver form for uheldig dommeratferd som fører til disiplinærreaksjon. For å gi kritikk eller advarsel, må utvalget finne at dommeren ha utvist kritikkverdig atferd ut over en viss terskel. Tilsynsutvalget viser i den forbindelse til domstolloven § 236 tredje ledd, hvor det er bestemt at utvalget kan gi uttalelse om hva som er god dommerskikk, uten at det gis kritikk eller advarsel. Tilsynsutvalget skal i lys av dette vurdere lagdommer B's opptreden.

Utvalget legger til grunn at lagdommer B har uttalt at han ikke fant det hensiktsmessig å treffe realitetsavgjørelse i saken, jf. hans brev til partene av 14. og 25. juni 2010. Dette har han i hovedsak begrunnet med at han ikke anså kriteriet for å endre tingrettens midlertidige avgjørelse som oppfylt, og med at partene uansett ikke ville klare å samarbeide om å gjennomføre det som ble besluttet.

I den forbindelse uttalte han bl.a. følgende i et brev til partene:

” [...] er jeg foreløpig lite innstilt på å ta til følge den anken som er fremmet, og mener også at det - sett opp mot partenes behov - kan vise seg å være bortkastet tid å realitetsbehandle den.”

Det er viktig at parter som møter i retten føler seg ivaretatt og respektert, herunder at dommeren fremstår som nøytral og ikke inntar forhåndsstandsstandpunkt i saken. Dommeren bør heller ikke utsette noen av partene for utilbørlig press, verken til å inngå forlik eller trekke en sak/anke.

Tilsynsutvalget finner ikke grunnlag for å konstatere at lagdommer B har presset klager til å trekke anken. Utvalget legger heller ikke til grunn at han har fremsatt utsagn som er nedlatende eller krenkende. I de angitte brevene inntar han imidlertid en form for forhåndsstandpunkt og uttrykker vegring mot å treffe avgjørelse i saken. Utvalget har derfor forståelse for at klager følte at dommeren ikke var nøytral og at saken ikke ble tilfredsstillende behandlet.

Det fremgår samtidig av lagdommerens brev at han i stedet for å treffe midlertidig avgjørelse var innstilt på å få i stand et samarbeide mellom partene, herunder innhente bistand fra den sakkyndige, for å finne løsninger som var til barnets beste, jf. pkt 4-6 i brev av 14. juni 2010 samt hans brev av 25. juni 2010. Det fremgår også av saksdokumentene at dommeren hadde tenkt å ta kontakt med den sakkyndige for å få råd om hva som er best for barnet. Utvalget legger for øvrig til grunn at ingen av prosessfullmektigene ser ut til å ha reagert på lagdommer B's håndtering av saken.

Utvalget har også sett hen til at lagdommer B har presisert at hans syn på saken er foreløpig, og på at hans uttalelser kun gjaldt den midlertidige avgjørelsen, ikke hovedsaken.

Det er rom for at en dommer både veileder partene om de materielle spørsmål som en sivil sak reiser og gir tilrådning om å finne minnelige løsninger, dersom dette fremstår som hensiktsmessig. Dette gjelder særlig i barnefordelingssaker, der hensynet til barnets beste er et overordnet prinsipp for saksbehandlingen, og hvor domstolene har et vidt spillerom i valg av virkemidler, jf. barneloven § 61 flg.

Lagdommerens uttalelser fremstår som unødvendige og lite skjønnsomme, og er av en slik karakter at det er grunnlag for å komme med kritiske bemerkninger, jf. domstolloven § 236 tredje ledd. Det er generelt uheldig at dommere gir uttrykk for sitt syn på saken før en avgjørelse skal treffes, herunder signaliserer at det er formålsløst med en rettslig avgjørelse. En slik opptreden kan gi et uryddig inntrykk og bidra til å gjøre partene usikre på om saken blir behandlet på en forsvarlig måte. Dersom det ikke er mulig å løse en slik sak gjennom drøftinger, bør dommeren sørge for å treffe avgjørelse, slik at partene får en formell avklaring av tvisten.

Tilsynsutvalget har således vært i tvil om det er grunnlag for å gi kritikk i denne klagesaken. Ut fra en totalvurdering av de foreliggende opplysninger, herunder en samlet vurdering av lagdommer B's uttalelser i brev av 14. og 25. juni 2010, har utvalget imidlertid kommet til at hans opptreden ikke er så kritikkverdigg at det er grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder misnøye med saksbehandlingen.
2. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer B.